

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра основ медицини

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОПАТОЛОГІЯ ТА КЛІНІЧНІ ОСНОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	01 освіта/педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
(Спеціалізація) (за наявності)	016.02 Корекційна психопедагогіка
Освітня програма	Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини.
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень» для здобувачів ВО першого (бакалаврського) рівня галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Корекційна психопедагогіка освітньої програми «Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини».

Розробник: Юлія ДУТКЕВИЧ-ІВАНСЬКА, старший викладач кафедри основ медицини

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри основ медицини протокол № 14 від «26» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ксенія МЕЛЕГА

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

протокол № 12 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин Для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 6,8	2-й	2-й
	Лекції:	
	34 год.	12 год.
	Практичні (семінарські):	
	38 год.	8 год.
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:	
	108 год.	160 год.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень**» є підготовка фахівців спеціальності 016 Спеціальна освіта за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки «Спеціальна освіта»; ознайомлення з симптомами психічних захворювань, їхньою етіологією, психопатологічними синдромами та клінікою інтелектуальних порушень, механізмів їх утворень.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з інтелектуальними або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні знання у сфері професійної діяльності (навчання, виховання та корекція порушень розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК 05 Анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами валеології, ОК 07 Психологія, ОК 11 Невропатологія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.	РН3
Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.	РН 4
Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	РН 10
Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.	РН 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вільно використовувати набуті знання про психічні розлади з точки зору медицини й психології, вміло застосовувати у професійній діяльності методи обстеження осіб з обмеженими можливостями здоров'я, підбирати релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, самостійно узагальнювати результати досліджень, демонструючи у такий спосіб готовність до професійної діяльності.	РН 3 РН 10
Виявляти та пояснювати закономірності і особливості розладу психофізичного розвитку й функціонування осіб з психічними розладами з точки зору етіології, патогенезу мозкових механізмів та на основі використання клінічних класифікацій інтелектуальних порушень.	РН 3 РН 4 РН 12
Вміти аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні й корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до результатів обстеження осіб з обмеженими можливостями здоров'я, з порушеннями інтелекту та комплексними порушеннями, в структурі яких є і порушення інтелекту.	РН 4 РН 12
Демонструвати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації з метою постійного професійного й особистісного вдосконалення.	РН3

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен
- термінологічні диктанти;
- тести;
- розв'язування професійно-орієнтованих задач (сукупність навчальних завдань, трансформованих таким чином, що їх вирішення моделює завдання, з якими можна зіткнутися в майбутній професійній діяльності): ситуаційні задачі, кейси, есе;
- іншівидиіндивідуальнихтагруповихзавдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне усне опитування, індивідуальне письмове опитування, тестовий контроль (I-II рівня) (письмовий та онлайн), вирішення типових професійно-орієнтованих завдань.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота (теоретичні питання, тестові та професійно-орієнтовані завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) екзамен.

Навчальний матеріал дисципліни згрупований у 2 модулі. Освоєння навчального матеріалу проводиться упродовж одного семестру. Поточний модульний контроль проводиться шляхом опитування студентів під час занять, тестового контролю знань, термінологічних диктантів на заняттях, перевірки завдань самостійної роботи студента, аналізу відвідування та відробок. В ході поточного контролю за усну відповідь студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали. При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих у ВНЗ та затверджених цикловою медичною комісією критеріїв оцінювання:

Оцінка «відмінно» виставляється за умови, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує тестові і ситуаційні задачі, а також практичні завдання будь-якого рівня складності.

Оцінка «добре» виставляється, якщо студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно і систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться студентові на основі задовільного рівня розуміння всього змісту заняття. Студент спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішує задачі та засвоює практичні навички; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідає вірно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і уміння студента є нижчими за критерії задовільної оцінки.

У робочій програмі застосовано принцип конвертації традиційної системи оцінювання в бали (таблиця 1):

Таблиця 1

Конвертація традиційної системи оцінювання в бали

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
«5»	10-8
«4»	7-5
«3»	4-2
«2»	1 (0 балів за знання та 1 бал – за присутність на занятті)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1,2)

Змістовий модуль 1										
Поточне оцінювання та самостійна робота									МКР	Σ
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Σ		
3	3	4	4	4	4	4	4	30	Практичні	506.1006.
								20	Самостійні	

T1, T2... T10 – теми змістових модулів

Змістовий модуль 2											
Поточне оцінювання та самостійна робота									МКР	Σ	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
3	3	3	3	3	3	4	4	4	Практичні	506.	100 б.
									Самостійні		

T1, T2... T10 – теми змістових модулів

30 балів – робота на практичних заняттях

20 балів – виконання самостійної роботи

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	12	30	7	30
1.1. Письмове чи онлайн тестування при тематичному оцінюванні	1 (10 тестів)	10	1 (10 тестів)	10
1.2. Глосарій: Термінологічний диктант	1	5	1	5
1.3. Усна відповідь	4	10*	9	10*
1.4. Розв'язок ПОЗ**	1	5	1	5
2. Самостійна робота (виконання: навчально-дослідних завдань)		20		20
2.1. Тези доповіді, добірки статей, список джерел	1	7	1	7
2.2. Презентація результатів виконаних завдань***	1	5	1	5
2.3. Укладання схем/ Порівняльних таблиць/	1	8	1	8

картотеки методик /кейсів з обґрунтуванням застосованих параметрів				
3. Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

*розраховується як середній бал за всі практичні

**професійно-орієнтована задача

***виконується за вибором студента

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводяться 2 модульні контрольні роботи (МКР). Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з вирішення тестових завдань, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів за результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР. До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компонента МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 15 тестових завдань, глосарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 1 ситуаційна задача. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, 2 теоретичні питання – по 10 балів, за ситуаційну задачу – 10 балів.

За допомогою письмової модульної контрольної роботи оцінюється ступінь засвоєння пройденого матеріалу за максимальною рейтинговою оцінкою – 50 балів (див. табл. 2). Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти його у визначений кафедрою термін.

Таблиця 2

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота: -тестові завдання (15 тестів, за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0–50: 0–15
-термінологічний диктант (5 термінів, за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0-5
-2 теоретичні питання (за кожну правильну відповідь нараховується 10 балів)	0-20
-ситуаційна задача	0-10

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі. Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 20 балів (таблиця 3). Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Самостійна робота передбачає виконання індивідуальних проектів:

1) монологічна відповідь на питання за обраною тематикою, анотація змісту рекомендованих теоретичних джерел (змістовий модуль № 1, 2);

2) підготовка презентації на задану тему та її представлення на практичному занятті (змістовий модуль № 1, 2).

Таблиця 3

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
8-10	Відмічається високий рівень володіння понятійним апаратом, розлогерозкриття проблемних питань, винесених для самостійного опрацювання, вільне оперування науковою термінологією, демонстрація глибоких знань першоджерел, вміння висловити власну думку і аргументованої доводити, вести дискусію. Вільно використовуються міжпредметні зв'язки. Виявляються творчі здібності, нахил до самостійної науково- та навчально-дослідної роботи.
7-6	Виявляється здатність до узагальнень, систематизації самостійно опрацьованих базових та додаткових джерел: самостійного пошуку необхідної інформації в довідниковій літературі. Теоретичний матеріал відтворює достатньо повно, але у професійно-орієнтованих завданнях припускається помилок. Здатність до аналітико-синтетичної діяльності дозволяє висловлювати власну думку щодо змісту проблемних питань та робити обґрунтовані висновки.
5-4	Студент в цілому орієнтується в питаннях, проте не може чітко висвітлити базові положення, помиляється у використанні понятійного апарату, виявляє низьку поінформованість щодо змісту рекомендованих першоджерел. Питання, винесені для самостійного опрацювання, розкриває неповністю, матеріал викладає нелогічно, висновки не розкривають суті порушеного питання. Припускається типових помилок, потребує допомоги викладача/колег у систематизованому відтворенні теоретичного матеріалу та у вирішенні завдань практичного змісту. Інформація відтворюється на репродуктивному рівні, фіксуються значні утруднення при необхідності самостійного аналізу матеріалу. Сформовані вміння використовуються лише щодо стандартних ситуацій.
3-1	Володіння термінологією на низькому рівні. Зміст самостійно опрацьованого навчального матеріалу відтворюється фрагментарно. Конспект з питань самостійно досліджуваної проблематики не структурований, не систематизований, містить грубі фактичні помилки. Відсутні висновки. Неправильно оформлені покликання на джерела. Загалом самостійна робота формально відтворює окремі положення досліджуваної проблематики. Наявні значні фактичні помилки, нерозуміння змісту матеріалу, що винесений для самостійного опрацювання

Підсумковий модульний контроль дисципліни проводиться у вигляді **екзамену** в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці 4.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінку за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового	для заліку
		проекту (роботи), практики	
90–100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого студента робить позначку «недопущений».

Якщо підсумкова модульна оцінка становить 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку (індивідуальний навчальний план) до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність студента є обов'язковою.

Заявності бажання підвищити рейтинг студент складає екзамен. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи студент складає залік/іспиту зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє студенту оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на залікові, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

У «Положенні про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті», що затверджено Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р. вказано, що ключовою проблемою визначення рівня знань студентів під час проведення екзаменів та заліків є критерії оцінок.

Загальні критерії поточного оцінювання знань студентів:

Оцінка «відмінно» А (90-100). Студент вільно володіє термінологією, що використовується в психопатології та клініці інтелектуальних порушень; вміє ставити проблему і обирати спосіб її дослідження; аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між явищами, що досліджуються; узагальнювати результати обстеження; проводити психодіагностику; диференціює своєрідність соціальної адаптації соціальної реабілітації дітей із психофізичними розладами різної етіології; вміє розробляти корекційно-розвивальні програми для осіб із порушеннями здоров'я; вміє диференціювати ступінь ушкодження ЦНС за мірою вираженості, локалізацією і часом виникнення, характеризує специфіку психопатологічних розладів обстежуваних осіб.

Оцінка «добре» В (82-89). Студент вміє аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між

явищами, що досліджуються; розуміє вплив етіологічних факторів на виникнення психічних розладів, вміє застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці під час підготовки кваліфікованих фахівців, корекційних завдань, але допускає неточності у формулюванні термінів, що використовується в психопатології та клініці інтелектуальних порушень та помилки в розв'язку професійно-орієнтованих завдань.

Оцінка «добре» С (74-81). Студент знає програмний матеріал, має практичні навички, може показати практичну значимість специфіки дизонтогенезу, але помиляється у диференціюванні схожих за механізмами психічних розладів, описі клініки інтелектуальних порушень, диференціюванні ступені ушкодження ЦНС за мірою вираженості, локалізацією і часом виникнення, знає причини і характеризує ступені олігофренії, деменції. Втім недостатньо і помилково використовує категорії, що використовується в психопатології та клініці інтелектуальних порушень.

Оцінка «задовільно» D (64-73). Студент фрагментарно аналізує причинно-наслідкові зв'язки між явищами, що досліджуються; знайомий зі структурою та проблематикою дисципліни, але не може обґрунтувати психопатологічні аспекти інтелектуальних та інших порушень, схарактеризувати патогенез і клінічні прояви непрогресивних патологічних станів, називає тільки основні етіологічні фактори, що призводять до порушень розвитку, за аналогією може провести диференційну діагностику дизонтогенезу.

Оцінка «задовільно» E (60-63). Студент знає основні теми курсу, але його знання мають загальний характер; вміє навички, необхідні для практичного використання знань етіології, загальних патогенетичних механізмів форм олігофренії, деменції, патоморфологічних змін головного мозку, аномалій і дисплазій внутрішніх органів, є недостатньо сформовані.

Оцінка «незадовільно» FX (35-59). Студент має фрагментарні знання з цього курсу. Не вміє викласти програмний матеріал. Недостатньо сформовані практичні навички щодо проведення диференційної діагностики психічних розладів.

Оцінка «незадовільно» F (0-34). Студент не знає програмного матеріалу, не працював на практичних заняттях; не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Оцінювання рівня і якості знань студентів заочного відділення

Оцінювання якості знань студентів заочного відділення в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні та методологічні засади психопатології

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади психопатології

Тема 2. Загальна психопатологія. Ознаки і симптоми психічного розладу.

Тема 3. Морфологічні особливості окремих структур головного мозку і клініка їх порушень (4 год.)

Тема 4. Функціональна асиметрія головного мозку і синдром його вибіркового ураження. Тема

5. Симптоми психічних захворювань

Тема 6. Психопатологічні синдроми

Тема 7. Дизонтогенетичні синдроми психічних захворювань в дитячому і підлітковому віці.

Тема 8. Резидуально-органічні нервово-психічні розлади.

Тема 9. Психогенні характерологічні і патохарактерологічні реакції.

Тема 10. Специфічні психічні розлади з початком, типовим для дитячого і підліткового віку.

Змістовий модуль 2

Клініка інтелектуальних порушень

Тема 1. Теоретичні питання клініки інтелектуальних порушень

Тема 2. Клініка інтелектуальних порушень при олігофренії (4 год.).

Тема 3. Клініка інтелектуальних порушень при деменції та викривленому психічному розвитку (варіант синдрому раннього дитячого аутизму).

Тема 4. Клініка межових форм інтелектуальних порушень.

Тема 5. Розлади поведінки особи з розумовою відсталістю та дітей із соціально-зумовленими факторами.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин: 180					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні та методологічні засади психопатології	9	2	2			5
Тема 2. Загальна психопатологія. Ознаки і симптоми психічного розладу	11	2	2			7
Тема 3. Морфологічні особливості окремих структур головного мозку і клініка їх порушень	15	4	4			7
Тема 4. Функціональна асиметрія головного мозку і синдромийого вибіркового ураження	11	2	2			7
Тема 5. Симптоми психічних захворювань	11	2	2			7
Тема 6. Психопатологічні синдроми	11	2	2			7
Тема 7. Дизонтогенетичні синдроми психічних захворювань в дитячому і підлітковому віці	11	2	2			7
Тема 8. Резидуально-органічні нервово-психічні розлади	11	2	2			7
Тема 9. Психогенні характерологічні і патохарактерологічні реакції	11	2	2			7
Тема 10. Специфічні психічні розлади з початком, типовим для дитячого і підліткового віку	11	2	2			7

Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	114	22	24			68
Модуль 2						
Тема 1. Теоретичні питання клініки інтелектуальних порушень	12	2	2			8
Тема 2. Клініка інтелектуальних порушень при олігофренії	16	4	4			8
Тема 3. Клініка інтелектуальних порушень при деменції та викривленому психічному розвитку (варіант синдрому раннього дитячого аутизму)	12	2	2			8
Тема 4. Клініка межових форм інтелектуальних порушень.	12	2	2			8
Тема 5. Розлади поведінки осіб з розумовою відсталістю та у дітей із соціально-зумовленими факторами	12	2	2			8
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	66	12	14			40
Разом за семестр	180	34	38			108

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин: 180					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні та методологічні засади психопатології	11	1	1			10
Тема 2. Загальна психопатологія. Ознаки і симптоми психічного розладу	16					15
Тема 3. Морфологічні особливості окремих структур головного мозку і клініка їх порушень	17	1				15
Тема 4. Функціональна асиметрія головного мозку і синдромийоговибіркового ураження	12		1			10
Тема 5. Симптоми психічних захворювань	11	1				10
Тема 6. Психопатологічні синдроми	11		1			10
Тема 7. Дизонтогенетичні синдроми психічних	11	1				10

захворюваньвдитячомуіпідлітковомувіці						
Тема 8. Резидуально-органічні нервово-психічні розлади	11	1	1			10
Тема 9. Психогенні характерологічні і патохарактерологічні реакції	11	1				10
Тема10. Специфічні психічні розлади з початком, типовим для дитячого і підліткового віку	11	1				10
Разом за модуль	122	7	4			110
Модуль 2						
Тема 1. Теоретичні питання клініки інтелектуальних порушень	11	1	1			10
Тема 2. Клініка інтелектуальних порушень при олігофренії	12	1	1			10
Тема 3. Клініка інтелектуальних порушень при деменції та викривленому психічному розвитку (варіант синдрому раннього дитячого аутизму)	12	1	1			10
Тема 4. Клініка межових форм інтелектуальних порушень.	12	1	1			10
Тема 5. Розлади поведінки осіб з розумовою відсталістю та дітей із соціально-зумовленими факторами	11	1				10
Разом за модуль	58	5	4			50
Разом за семестр	180	12	8			160

6. 3. Теми практичних занять

Теми практичних занять	Кількість годин	
	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Змістовий модуль 1.		
Тема 1. Теоретичні та методологічні засади психопатології	2	-
Тема 2. Загальна психопатологія. Ознаки і симптоми психічного розладу	4	1
Тема 3. Морфологічні особливості окремих структур головного мозку і клініка їх порушень	2	-
Тема 4. Функціональна асиметрія головного мозку і синдроми його вибіркового ураження	2	1

Тема5.Симптоми психічних захворювань	2	-
Тема6.Психопатологічні синдроми	2	1
Тема 7. Дизонтогенетичні синдроми психічних захворювань в дитячому і підлітковому віці	2	-
Тема8.Резидуально-органічні нервово-психічні розлади	2	1
Тема 9. Психогенні характерологічні і патохарактерологічні реакції	2	-
Тема 10. Специфічні психічні розлади з початком, типовим для дитячого і підліткового віку	2	1
МКР№1	2	-
Змістовий модуль 2.		
Тема 1. Теоретичні питання клініки інтелектуальних порушень	4	-
Тема 2. Клініка інтелектуальних порушень при олігофренії	2	1
Тема 3. Клініка інтелектуальних порушень при деменції та викривленому психічному розвитку (варіант синдрому раннього дитячого аутизму)	2	1
Тема 4. Клініка межових форм інтелектуальних порушень.	2	1
Тема 5. Розлади поведінки осіб з розумовою відсталістю та у дітей із соціально-зумовленими факторами	2	-
МКР№2	2	-
Разом	38	8

6.4. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Модуль 1		
<p>Тема 1. Теоретичні та методологічні засади психопатології Укласти схему взаємозв'язку психопатології з іншими науками та галузями, обґрунтувати свою думку, вказати використані джерела/ел.ресурси. Підготувати тези доповіді на тему (за вибором):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Історичний розвиток та становлення психопатології як науки • Зв'язок психопатології з іншими галузями наукового 	5	10

знання та практики.		
Тема 2. Загальна психопатологія. Ознаки і симптоми психічного розладу Укладіть таблицю з теми	7	15
Тема 3. Морфологічні особливості окремих структур головного мозку і клініка їх порушень Підготувати презентаційний матеріал до теми «Особливості морфологічної будови головного мозку».	7	15
Тема 4. Функціональна асиметрія головного мозку і синдроми його вибіркового ураження Підготувати презентаційний матеріал до теми: <ul style="list-style-type: none"> • Причини мозкової і міжпівкульової дисфункції. Навчання і виховання таких дітей. Зробити анотований зміст статтей з теми.	7	10
Тема 5. Симптоми психічних захворювань. Доберіть ілюстративний матеріал (кейси, картинки) до теми: <ul style="list-style-type: none"> • «Розлад відчуттів, сприймань, уявлень» • «Розлад мислення» • «Емоційні розлади» • «Розлад пам'яті». 	7	10
Тема 6. Психопатологічні синдроми Доберіть ілюстративний матеріал (кейси, картинки) до теми: <ul style="list-style-type: none"> • Астенічний синдром • Паранойяльний синдром • Емоційні (афективні) синдроми • Кататонічні синдроми. 	7	10
Тема 7. Дизонтогенетичні синдроми психічних захворювань в дитячому і підлітковому віці Дайте опис станів: F80 Специфічні розлади розвитку мовлення. F81 Специфічні розлади розвитку шкільних навичок. F82 Специфічні розлади розвитку рухових функцій. F83 Змішані і специфічні розлади. F84 Загальні розлади. F84.0 Дитячий аутизм. F84.4 Гіперактивний розлад з розумовою відсталістю і стереотипними рухами. З метою просвітництва батьків та опікунів укладіть буклет: «Загальні закономірності формування психічних розладів в дитячому і підлітковому віці».	7	10
Тема 8. Резидуально-органічні нервово-психічні розлади Укладіть глосарій з теми.	7	10
Тема 9. Психогенні характерологічні і	7	10

<p>патохарактерологічні реакції</p> <p>Підготуйте виступ з теми для батьків та опікунів.</p>		
<p>Тема 10. Специфічні психічні розлади з початком, типовим для дитячого і підліткового віку</p> <p>Підготуйте презентацію до теми</p>	7	10
<p>Модуль 2</p>		
<p>Тема 1. Теоретичні питання клініки інтелектуальних порушень</p> <p>Підготувати тезидоповіді на тему (за вибором):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Інтелектуальний розвиток в рамках культурно-історичної теорії формування ВПФ (Л.С.Виготський, А.Лурія) • Концепція інтелектуального розвитку дитини за Ж.Піаже • Сучасні концепції розвитку вчення про інтелектуальні порушення В.Ковальов, Г.Сухарева, ін.) 	8	10
<p>Тема 2. Клініка інтелектуальних порушень при олігофренії (4 год.)</p> <p>Зробіть добірку статей та анотований зміст текстового матеріалу, який розкриває проблематику вчення про олігофренію.</p> <p>Напишіть тезидоповіді на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ендогенні причини в розвитку інтелектуальних порушень • Неприятлива спадковість в розвитку інтелектуальних порушень. 	8	10
<p>Тема 3. Клініка інтелектуальних порушень при деменції та викривленому психічному розвитку (варіант синдрому раннього дитячого аутизму)</p> <p>Охарактеризуйте порушення інтелектуальної діяльності у дітей за Г. Сухаревою, В. Блейхером, В. Ковальовим.</p> <p>Підготуйте рекомендації для педагогів щодо організації навчально-пізнавальної діяльності дітей, що мають інтелектуальні порушення .</p> <p>Напишіть есе на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Генетичні і хромосомні захворювання в клініці інтелектуальних порушень. 	8	10
<p>Тема 4. Клініка межових форм інтелектуальних порушень.</p> <p>Підготуйте тезидоповіді на тему.</p>	8	10
<p>Тема 5. Розлади поведінки осіб з розумовою відсталістю та у дітей із соціально-зумовленими факторами</p> <p>Підготуйте презентацію до теми</p>	8	10

Разом	108	160
--------------	------------	------------

*Примітка. Самостійна робота виконується студентом у робочому зошиті згідно визначених завдань з дисципліни

Самостійна робота над навчальною дисципліною також включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед заліком (іспитом); опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; переклад іноземних джерел встановленої тематики; розроблення схем, таблиць, діаграм, мультимедійних презентацій тощо.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: фліп-чарт, мультимедійний проектор (монітор), комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», інше.

Методи навчання

1. Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни **«Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень»:**

- Навчальні заняття
- Самостійна робота студентів
- Робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет.

2. Види навчальної роботи студентів:

- лекція
- практичне заняття
- консультація
- екзамен.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни **«Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень»** використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми. В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.)
- проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування під проблем).

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

- 1) *за типом пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний
- 2) *за основним етапом процесу*: формування знань; формування мінусів і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка
- 3) *за системою підходу*: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль
- 4) *за джерелами знань*: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація
- 5) *за рівнем самостійної розумової діяльності*: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

Методичне забезпечення

1. Конспекти лекцій з дисципліни.
2. Презентації.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Сучасні аспекти загальної психопатології. Навч. посібник / За ред. Л.М. Юр'євої. – Дніпропетровськ: «Солвей», 2008. – С. 71 – 119.
2. Мартинюк І.А. Патопсихологія. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. – 208 с.
3. Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». – Миколаїв, 2017. – 158 с.

Додаткова література:

1. Зиглер Е. Розуміння розумової відсталості / Е. Зиглер, Р. Ходапп; Пер. з англ. Н.М. Вельбовець. – К.: Сфера, 2001. – 360 с.
2. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики : навч.-метод. посіб. / уклад. Антоній Петрович Мельник, Людмила Іванівна Магдисюк, Тамара Іванівна Дучимінська. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 152 с.
3. Вихованець О.А. Соціально-педагогічні проблеми молоді з девіантною поведінкою / О. А. Вихованець, М. І. Чемерис // Теоретичні та методичні засади соціально-педагогічної підготовки вчителя. – Київ; Житомир : ЖДПІ, 1999. – С. 136–139.

Інформаційні ресурси

1. https://www.studmed.ru/shalimov-vf-klinika-intellektualnyh-narusheniy_c0486c391ba.html
2. наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>)
3. е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>)
4. сайт-навчання (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/>).

Орієнтовні питання до екзамену

1. Значення ендогенних причин в розвитку інтелектуальних порушень.
2. Значення екзогенних причин в розвитку інтелектуальних порушень.
3. Інтегративні рівні коркової діяльності.
4. Основні структурно-функціональні блоки, що забезпечують інтегративну діяльність головного мозку.
5. Інтелективні мозкові функції.
6. Морфологічні особливості окремих структур головного мозку і клінік їхніх порушень.
7. Функціональна асиметрія головного мозку і синдроми його вибіркового ураження.
8. Поняття про інтелект та інтелектуальні порушення.
9. Загальнопатологічний підхід до проблеми інтелектуальних порушень.
10. Поняття про основні форми інтелектуальних порушень.
11. Етіологія олігофреній.
12. Класифікація етіологічних факторів інтелектуальних порушень.
13. Ознаки хвороби, симптом, симптомокомплекс, синдром, синдром кінез, синдром таксис.
14. Симптоми психічних захворювань.
15. Психопатологічні синдроми.
16. Дизонтогенетичні синдроми психічних захворювань в дитячому і підлітковому віці.
17. Клінічна характеристика глибокого ступеню розумової відсталості.
18. Клінічна характеристика легкого ступеню розумової відсталості.
19. Патогенез і класифікація розумової відсталості (М. Певзнер, Г. Сухарева).
20. Особливості розвитку пізнавальної і особистісної сфер при інтелектуальних порушеннях.
21. Синдроми, зумовлені хромосомними хворобами. Синдром Дауна. Характеристика синдрому. Стан інтелекту.
22. Спадкові форми інтелектуальних порушень. Загальна характеристика. Стан інтелекту.
23. Змішані за етіологією форми інтелектуальних порушень. Загальна характеристика. Стан інтелекту.
23. Змішані за етіологією форми інтелектуальних порушень. Мікроцефалія. Стан інтелекту.
24. Інтелектуальні порушення при гіпотеріозі. Кретинизм. Загальна характеристика. Стан інтелекту.
25. Екзогенно обумовлені форми інтелектуальних порушень. Загальна характеристика. Стан інтелекту.
26. Екзогенно обумовлені форми інтелектуальних порушень. Форми, пов'язані з внутрішньоутробним ураженням. Розумова відсталість, обумовлена токсоплазмозом. Стан інтелекту.
27. Визначення деменції. Класифікація, етапи розвитку деменції.
28. Органічна деменція як клінічна модель ушкодженого психічного розвитку, клініко-психологічна структура дефекту.
29. Деменція. Наслідки дитячої шизофренії. Загальна характеристика. Стан інтелекту.

30. Деменція.Інтелектуальнезниженняприепілепсії.Загальнахарактеристика.Стан інтелекту.
31. Постравматичнідеменції.Загальнахарактеристика.Станінтелекту.
32. Деменціїякнаслідокінфекційголовногомозку.Загальнахарактеристика.Стан інтелекту.
33. Деменціїпізньоговіку.ХворобаАльцгеймера.Загальнахарактеристика.Стан інтелекту.
34. Деменціїпізньоговіку.Деменціясудинногогенезу. Загальнахарактеристика.Стан інтелекту.
35. Пограничні форми інтелектуальної недостатності. Діти із ЗПР (етіологія, патогенез). Загальна характеристика. Стан інтелекту.
36. Пограничні форми інтелектуальної недостатності. Характеристика видів ЗПР (конституційного генезу, соматичного, церебрально-органічного генезу, психогенної ЗПР). Загальна характеристика. Стан інтелекту.
37. Розладвідчуттвісприймань.
38. Розладипам'яті.
39. Розладиемоційної сфери.
40. Патологіямислення.
41. Патологіяволі.
42. Загальнізакономірностіформуванняпсихічнихрозладіввдитячомуіпідлітковому віці.
43. Синдромипсихічнихрозладіввдитячомуіпідлітковому віці.
44. Резидуально-органічнінервово-психічнірозлади.Психоорганічнийсиндром.
45. Характерологічніпатохарактерологічніособистісніреакціїудітейіпідлітків.
46. Порушенняпсихологічногорозвитку.
47. Поведінковіемоційнірозладивдитячомуіпідлітковому віці.
48. Клінікадиференційованихформолігофренії.Загальнахарактеристика.Станінтелекту.

**Результати перегляду
Робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20____/20____ н.р. без змін; з змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувачка факультету _____
(підпис) (Прізвище і ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/20____ н.р. без змін; з змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувачка факультету _____
(підпис) (Прізвище і ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/20____ н.р. без змін; з змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувачка факультету _____

(підпис) (Прізвище і ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/20____ н.р. без змін; з змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувачка факультету _____
(підпис) (Прізвище і ініціали)